

Купрієвич Вікторія Олександрівна

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКА ПРОФЕСІЙНО - ТЕХНІЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ В КРИЗОВИХ УМОВАХ

Перетворення сучасної цивілізації в інформаційне суспільство актуалізує проблему формування інформаційної компетентності керівника професійно-технічного навчального закладу (далі – керівника ПТНЗ) в кризових умовах, яка стає визначальним чинником ефективності його трудової діяльності і повсякденного життя. Інформаційна компетентність виявляється в умінні технологічно мислити і передбачає наявність аналітичних, проектних, прогностичних умінь в засвоєнні і застосуванні інформації. У сучасному тлумаченні терміну «інформаційна компетентність» найчастіше йдеться про використання комп'ютерних інформаційних технологій, тому варто розмежувати поняття «комп'ютерна компетентність» й «інформаційна компетентність». Дослідженням у галузі інформаційної компетентності присвячено роботи О. Буйницької, Ю. Зубова, Н. Насирової, В. Фокєєва та інших. Ряд учених розглядає інформаційну компетентність як складову професійної компетентності.

Формування інформаційної компетентності керівника ПТНЗ в кризових умовах припускає формування універсальних навичок мислення і вирішення задач: уміння спостерігати і робити логічні висновки, використовувати різні знакові системи і абстрактні моделі, аналізувати ситуацію з різних точок зору, розуміти загальний контекст і приховане значення висловів, самостійно працювати над підвищенням власної компетентності в цій сфері.

Як свідчить практика, специфікою інформаційної компетентності керівника ПТНЗ є вміння знаходити, опрацьовувати та використовувати

інформацію з різних джерел. Таким чином, інформаційна компетентність – це добра обізнаність у світі інформації. Важливою складовою нової парадигми освіти є ідея неперервного навчання, що охоплює усі форми, типи та рівні навчальної діяльності. Реалізація ідеї неперервного навчання спрямована на подолання головної суперечності сучасної системи освіти – суперечності між стрімкими темпами збільшення обсягів інформації у світі та обмеження можливостями їх засвоєння людиною. Ця суперечність спонукає формувати в людині вміння вчитися, знаходити інформацію, критично її оцінювати і творчо використовувати, тобто формувати інформаційну культуру.

З урахуванням особливостей і потреб, визначаючи інформаційну компетентність необхідно визначити провідні підходи в розробленні основ інформаційної компетентності як складової професійної компетентності. Такими підходами є:

- науковий: охоплює поняття, закономірності, інформацію, що характеризують та визначають взаємодії у системі «людина-природа-суспільство», забезпечує науковість та інноваційність знань в процесі професійної інформаційної підготовки;

- системний підхід: спрямований на усвідомлення професійної підготовки як цілісного утворення, яке має змістовні, структурні і функціональні зв'язки;

- ціннісний: ґрунтується на усвідомленні необхідності відповідального ставлення до інформації та людини як особистості та власного внеску у збереженні природи в процесі професійної діяльності;

- нормативний: спрямований на засвоєння сукупності соціальних норм, законів, правил, що регулюють професійну діяльність;

- особистісно-діяльнісний: забезпечує формування професійних вмінь в соціальній роботі. Його реалізація відбувається в процесі використання усіх форм і методів активного навчання, сукупності педагогічних технологій,

які надають можливість моделювати наслідки професійної діяльності в особистому факторі.

Становлення інформаційної компетентності відбувається поступово, протягом усього життя людини. Під час навчання (у рамках вивчення відповідних спеціалізованих курсів або фрагментарно при розгляді дисциплін, що безпосередньо не пов'язані з поняттям інформації), при здійсненні професійної діяльності (залежно від її спрямування визначатиметься міра набуття компетентності), при реалізації індивідуальної інформаційної діяльності, а також одна з найважливіших ролей у цьому процесі відводиться самоосвіті.

Однак інформаційна компетентність – це не лише культура і грамотність роботи з інформаційними ресурсами. Інформаційно-компетентна особистість – це людина, яка знає, як знайти інформацію, як організувати знання і як використати інформацію таким чином, щоб інші в неї вчилися. Це людина, підготовлена до навчання протягом життя, оскільки вона може знайти інформацію, необхідну для розв'язання будь-якої проблеми.

I. Наумчук зазначає, що інформаційна компетентність передбачає здатність особистості [6]:

- орієнтуватись у тенденціях і перспективах сучасних інформаційних технологій;
- застосовувати інформаційну компетентність в управлінні і повсякденному житті;
- знати методи й алгоритми створення електронних баз та банків даних;
- раціонально використовувати комп'ютер і комп'ютерні засоби для пошуку, здобуття та опрацювання інформації, її обробки, систематизації, зберігання, прийняття управлінських рішень, передавання даних;
- будувати інформаційні моделі й досліджувати їх за допомогою засобів інформаційно-комунікаційних технологій;
- давати оцінку процесам й досягнутим результатам діяльності.

І. Кисла, Р. Гуревич звертають нашу увагу на завдання розвитку інформаційної компетентності фахівця, до яких входять:

- розвиток комунікативних, інтелектуальних здібностей;

- здійснення інтерактивного діалогу в єдиному інформаційному просторі;

- сукупність загальноосвітніх і професійних знань і умінь, соціальних і етичних норм поведінки людей в інформаційному середовищі ХХІ століття;

- пошук необхідної інформації (орієнтація в інформаційних потоках і комунікаціях, уміння користуватися довідковим апаратом електронних бібліотек, проведення первинного та вторинного відбору інформації й ін.);

- уміння працювати з джерелом інформації (володіння різними методиками читання, а також методиками тезисного, реферативного викладу матеріалу й ін.);

- робота з різними видами і типами літератури (довідковою, навчальною, методичною, науковою, художньою, періодикою);

- аналіз і синтез одержаної інформації;

- уміння виділяти головне з безлічі другорядного;

- перетворення одержаної інформації на власне знання;

- процес створення нової інформації і нового знання (евристика);

- операторські навички, уміння моделювати процеси, психологічна адаптація;

- ініціативність, творчий підхід, інтелектуальний потенціал, високі психомоторні якості, етичні можливості, ерудиція, здібність до творчих здобутків, не поступливість суворому аналізу;

- психологічна адаптивність, навички самопізнання, самоорганізації, самовдосконалення, саморегуляції і самокорекції [3].

Отже, сучасні вимоги часу зумовили необхідність у формуванні та розвитку інформаційної компетентності як однієї з провідних компонентів інформаційного суспільства. Але формування інформаційної компетентності

ускладнюється суперечностями визначення сутності даного поняття, які існують у педагогічній теорії та практиці, а також у різнобічності досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців до знань, умінь, навичок, здібностей, які мають бути притаманні особистості з сформованою інформаційною компетентністю.

Ми вважаємо, що не можна формувати інформаційну компетентність, використовуючи тільки традиційні методи, відмовляючись від інноваційних, і навпаки. Знання, уміння, навички та здібності, які набуваються за допомогою різних форм отримання, обробки та передачі інформації формують інформаційну компетентність, яка в майбутньому буде надавати можливість керівникам ПТНЗ удосконалювати свої вміння протягом усього життя як у професійній, так і побутовій сфері. Варто пам'ятати, що набутті знання, уміння та навички сьогодні, можуть бути малоефективними через деякий час, тому забезпечення формування та розвитку інформаційної компетентності дозволить відповідати вимогам часу та встигати за інноваційними технологіями суспільства.

Література

1. Баловсяк Н. Інформаційна компетентність фахівця / Н. Баловсяк // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2004. – № 5. – С. 21-28.
2. Головань М. Інформатична компетентність: сутність, структура та становлення / М. Головань // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. – 2007. – № 4. – С. 62-69.
3. Гуревич Р. С. Інформаційна культура педагога як необхідний компонент сучасної освіти. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Sitimn/2010_23/Informaziina_kultura_pedagoga_ak_neobxidnui.pdf.
4. Зязюн І. А. Філософія педагогічної якості в системі неперервної освіти / І. А. Зязюн // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2005. – № 25. – С. 13-18

5. Науменко О. М. Комп'ютерно-орієнтовані засоби навчання та інформаційна компетентність [Електронний ресурс] / О. М. Науменко // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2010. – 3(17). – Режим доступу:
<http://www.nbu.gov.ua/ejournals/ITZN/em17/content/10nomcia.htm>.
6. Наумчук І. А. Інформаційно-комунікаційна компетентність керівника позашкільного навчального закладу важлива складова його професійної культури. . [Електронний ресурс] – Режим доступу :
http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/peddysk/2010_7/naumchuk.pdf.
7. Чемерис І. Нові вимоги до спеціаліста: поняття компетентності й компетенції / І. Чемерис // Вища освіта України. – 2006. – № 2. – С. 84-86.